

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1152

Vragen van de leden **Tielen, Veldman** en **Werverling** (allen VVD) aan de Ministers van Economische Zaken en Klimaat en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *het bericht «Maakbedrijven trekken naar India wegens groeiend gebrek aan Nederlandse ingenieurs»* (ingezonden 15 januari 2018).

Antwoord van Staatssecretaris **Keijzer** (Economische Zaken en Klimaat) en van Minister van Engelshoven (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 13 februari 2018)

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Maakbedrijven trekken naar India wegens groeiend gebrek aan Nederlandse ingenieurs»?¹

Antwoord 1

Ja, dit artikel is mij bekend.

Vraag 2

Heeft u inzicht in hoe groot het verwachte tekort aan hoogopgeleid technisch personeel in de komende jaren is?

Antwoord 2

Door de economische groei en door de toepassing van technologie neemt de vraag naar voldoende en goed opgeleid technisch talent alleen maar toe. Het tekort aan bèta-technici is een belemmering voor de Nederlandse economische groei in de komende jaren. Uit de recente rapportage *De Arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2022* van het Researchcentrum voor onderwijs en arbeidsmarkt (ROA) van de Universiteit Maastricht, kan indicatief afgeleid worden dat de verwachte tekorten op de bèta-technische arbeidsmarkt groot zijn (zie tabel). Het is goed om te beseffen dat we niet alleen behoefte hebben aan hoogopgeleide bèta en technisch geschoolde mensen, maar vooral ook aan vakmensen. Mensen die dingen kunnen maken zoals lassers, installateurs, metselaars, elektriciens etc.

¹ Het Financieele Dagblad, 10 januari 2018, «Maakbedrijven trekken naar India wegens groeiend gebrek aan Nederlandse ingenieurs»

Periode 2017–2022

Opleidingstype	Baanopeningen	Instroom	Verschil
Mbo 2/3 GROEN	9.200	16.700	7.500
Mbo 2/3 TECHNIEK	107.000	106.500	-500
<i>mbo 2/3 media en vormgeving</i>	7.100	5.800	-1.300
<i>mbo 2/3 werktuigbouwkunde en metaalbewerking</i>	12.200	14.300	2.100
<i>mbo 2/3 technische installatie</i>	24.400	19.300	-5.100
<i>mbo 2/3 operator</i>	4.200	7.500	3.300
<i>mbo 2/3 voertuigtechniek</i>	11.000	14.500	3.500
<i>mbo 2/3 techniek overig</i>	10.700	8.100	-2.600
<i>mbo 2/3 bouw en infra</i>	20.600	18.100	-2.500
<i>mbo 2/3 transport en logistiek</i>	16.800	18.900	2.100
Mbo 4 GROEN	13.800	11.800	-2.000
Mbo 4 TECHNIEK	101.800	83.500	-18.300
<i>mbo 4 media en vormgeving</i>	7.700	26.400	18.700
<i>mbo 4 werktuigbouwkunde en metaalbewerking</i>	18.900	5.900	-13.000
<i>mbo 4 technische installatie</i>	22.700	5.800	-16.900
<i>mbo 4 operator</i>	5.800	4.000	-1.800
<i>mbo 4 voertuigtechniek</i>	8.900	5.400	-3.500
<i>mbo 4 techniek overig</i>	14.800	17.200	2.400
<i>mbo 4 bouw en infra</i>	16.300	7.900	-8.400
<i>mbo 4 transport en logistiek</i>	6.700	10.800	4.100
Hbo TECHNIEK	120.700	60.800	-59.900
<i>Hbo informatica</i>	16.100	13.200	-2.900
<i>Hbo werktuigbouwkunde</i>	32.500	9.800	-22.700
<i>Hbo elektrotechniek</i>	22.900	14.400	-8.500
<i>Hbo chemie</i>	12.000	3.100	-8.900
<i>Hbo Bouwkunde en Civiele techniek</i>	28.000	13.500	-14.500
<i>Hbo Transport en Logistiek</i>	9.300	6.900	-2.400
Hbo LANDBOUW EN NATUUR	15.500	13.700	-1.800
<i>Hbo natuur en milieu</i>	10.100	10.000	-100
<i>Hbo Landbouw</i>	5.400	3.700	-1.700
Wo TECHNIEK	61.700	29.500	-32.200
<i>Wo informatica</i>	19.500	8.300	-11.200
<i>Wo Werktuigbouwkunde en elektrotechniek</i>	25.100	11.800	-13.300
<i>Wo Bouwkunde en civiele techniek</i>	17.100	9.400	-7.700
Wo LANDBOUW EN NATUUR	19.500	21.600	2.100
<i>Wo biologie, wiskunde, landbouw en milieu</i>	11.900	14.200	2.300
<i>Wo natuur- en scheikunde</i>	7.600	7.400	-200

Vraag 3, 4 en 5

Hoeveel schade loopt de Nederlandse economie op doordat bedrijven uit Nederland vertrekken vanwege een tekort aan technisch personeel? Hoeveel bedrijven zijn de afgelopen 10 jaar vanwege een tekort aan technisch opgeleid personeel vertrokken uit Nederland? Wat is de prognose voor de komende 10 jaar? Heeft u inzicht in hoeveel niet-technische arbeidsplaatsen er vervallen doordat bedrijven naar India zijn vertrokken of gaan vertrekken?

Antwoord 3, 4 en 5

Er worden (door het CBS) geen gegevens bijgehouden over aantallen bedrijven die uit Nederland vertrekken. Ook is er geen informatie bekend over de specifieke landen waar deze bedrijven naar vertrekken. Er zijn, kortom, geen integrale gegevens beschikbaar over hoeveel bedrijven uit Nederland vertrekken en daarbij een gebrek aan technisch geschoold personeel als reden aangeven. Bij bedrijfsbeslissingen over vestigingslocaties, zien we in de praktijk dat een breed palet aan vestigingsklimaatfactoren een rol speelt. Een besluit om te vertrekken of omgekeerd, in Nederland te gaan vestigen, is dus zelden aan slechts één factor van het vestigingsklimaat toe te wijzen. Naast de factor arbeid (o.a. beschikbaarheid van goed opgeleid personeel), zijn ook andere locatiefactoren van belang, zoals bijvoorbeeld fiscaliteit, infrastructuur en kwaliteit van leven en leefomgeving. Er is dus ook geen prognose te maken over hoeveel bedrijven uit Nederland de komende 10 jaar zullen vertrekken vanwege een tekort aan technisch geschoold personeel. Dat laat onverlet dat dit een belangrijke factor is van ons vestigingsklimaat. Het CBS heeft recent nieuwe informatie verzameld over de outsourcing van bedrijfsonderdelen. Daarin wordt o.a. gevraagd naar

«Ingenieursdiensten en gerelateerde technische diensten» en naar motieven voor verplaatsing, waaronder een tekort aan personeel. Het CBS verwacht de resultaten in april te hebben. Wellicht dat deze studie meer inzicht kan bieden over het belang van deze locatiefactor.

Uiteraard bereiken ons wel signalen, ook vanuit de casuïstiek, dat voldoende beschikbaarheid van technisch geschoold personeel een aandachtspunt in het Nederlandse vestigingsklimaat is. Dit blijkt ook uit de recent gepubliceerde Global Talent Competitiveness Index (GTCI). De GTCI is een jaarlijkse meetlat waarin het concurrentievermogen van 119 landen op het gebied van talent wordt vergeleken. Nederland scoort goed in deze ranglijst en staat op plaats 9 (vorig jaar 11e). Nederland scoort met name op het vermogen om talent te ontwikkelen (1ste plek). Op andere subonderdelen van de lijst, zoals het aantrekken van talent, het faciliteren van talent, het vermogen om talenten te binden en de beschikbare voorraden van beroeps- en technische vaardigheden en hoger opgeleiden vaardigheden, doet Nederland het goed, maar staat het net iets achter de koplopers. Onder andere via het Techniepact zet het Kabinet zich in om de positie van Nederland op deze laatste subfactor te verbeteren (zie ook het antwoord op vraag 7).

Aangezien er geen helder beeld is over hoeveel bedrijven in de afgelopen 10 jaar vanwege een tekort aan technisch personeel zijn vertrokken, is ook geen beeld te schetsen van hoeveel niet-technische arbeidsplaatsen hierdoor zijn vervallen. Bekend is dat in technische sectoren ook werkgelegenheid is voor niet-technici. Daarnaast levert een bedrijf ook regionale werkgelegenheid op, bijvoorbeeld bij toeleveranciers en facilitaire dienstverlening.

Vraag 6

Heeft u inzicht in hoe in de ons omringende landen wordt omgegaan met eventuele tekorten aan technisch opgeleid personeel? Kunt u de Kamer informeren over de in die landen toegepaste oplossingen?

Antwoord 6

Veel landen in Europa kampen met tekorten aan bèta-technisch opgeleiden en zijn, net als Nederland, zoekende naar de juiste manier om dit gat te dichten. Recent hebben geïnteresseerde landen de handen ineen geslagen in de EU STEM Coalition om informatie uit te wisselen over het dichten van het gat. Dat de Nederlandse aanpak van het Techniepact in Europees verband wordt gezien als een voorbeeld, blijkt uit de vele buitenlandse delegaties die Nederland over dit onderwerp ontvangt en uit het feit dat landen zoals Denemarken en Estland naar Nederlands voorbeeld een eigen Techniepact zijn gestart. Op de site van de EU Stem Coalition staan verschillende voorbeelden genoemd van aanpakken om de tekorten aan bèta-technisch personeel aan te pakken. Zie: <http://www.stemcoalition.eu>.